

KOMITÉT PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK Z VÁLKY ROKU 1866, z. s.
Hradec Králové 500 03, Eliščíno nábřeží 465/7,
budova Muzea východních Čech

VÝROČNÍ ZPRÁVA

KOMITÉTU
PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK
Z VÁLKY ROKU 1866, z. s.

ZA ROK 2020

PŘEDLOŽENO VALNÉ HROMADĚ
DNE 10. 4. 2021
V HRADCI KRÁLOVÉ

Komitét pro udržování památek z války roku 1866 je spolkem podle § 214 a násl. občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Byl zřízen v roce 1990 jako nástupce zaniklého Spolku pro udržování válečných památek na bojišti Královéhradeckém v Hradci Králové a dalších zaniklých spolků obdobného zaměření, které nuceně ukončily svoji činnost po roce 1918, 1951, resp. 1959. Sídlem Komitétu 1866 je budova Muzea východních Čech v Hradci Králové, Eliščíno nábřeží 465/7, 500 03 Hradec Králové.

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY KOMITÉTU 1866

Vážené kolegyně a kolegové.

Rozloučili jsme se s rokem 2020 a vstupujeme do roku 2021, kdy si připomeneme 155. výročí války v roce 1866. Uplynulý rok byl pro nás pro všechny velmi těžkým rokem. Onemocnění Covid-19 zákeřně našlapovalo kolem nás a mnohdy si vybralo tu největší daň. Málokdo z nás nezná někoho, komu by neodešel někdo blízký. Víím, že i v našich řadách bylo mnoho členů v lepším případě v karanténě a v tom horším, že sami onemocněli. Přeji vám brzký návrat do běžného života a rekonvalescenci bez následků a bez zdravotních obtíží.

Velmi si vážím všech členů spolku, kteří věnovali v této těžké době svou energii a čas péči o památky.

I v roce 2020 jsme se svědomitě starali o pomníky na bojištích. Proběhlo množství brigád v režii technických referentů a také brigády individuální, tak, jak nám to čas dovolil. To, že je třeba tato pietní místa stále bránit a hlídat, o tom nás přesvědčil záměr ŘSD o vybudování odpočívky pro kamiony v centru bojiště. Všem zúčastněným v odvrácení tohoto nepochopitelného záměru, kdy si hrstka lidí umanula velmi rafinovaně zničit nadobro královéhradecké bojiště, patří velký dík.

V roce 2020 jsme byli nuceni zrušit nejprve jarní valnou hromadu a později i tu podzimní, při které jsme chtěli odhalit vzorně opravený soubor pomníků u Dlouhých Dvorů. Takto jsme se i v rámci rozvolnění opatření proti epidemii mohli sejít alespoň na Chlumu při pietní vzpomínce 154. výročí, nebo na akci Rozsvícený Svív, spojené s XXIX. C. k. Manévry našich kamarádů z 18. pěšího pluku. Mnoho plánovaných akcí se nekonalo a já věřím, že se vše brzy napraví.

Jako poděkování za naši spolkovou činnost nám všem, kteří se aktivně podílíme na práci Komitétu 1866, schválila rada kraje udělení Ceny za příkladnou realizaci obnovy architektonického dědictví, významný počín a dlouhodobý přínos památkové péči v Královéhradeckém kraji. Rada bude ocenění udělovat každoročně od roku 2021. S tímto oceněním je také spojena finanční odměna 50.000 Kč, která bude použita pro činnost Komitétu 1866.

Nově zasedá také předsednictvo spolku v rámci online konferencí. Je to velmi jednoduché a vyzývám i ostatní členy předsednictva k účasti na těchto schůzích, kde řešíme důležité a aktuální záležitosti.

V roce 2021 bych vám a vašim blízkým chtěl popřát především zdraví. Načerpajte energii a sílu pro nadcházející činnosti a těším se na naše setkávání při valných hromadách a pietních aktech, nebo na brigádách a exkurzích.

Miroslav Suchý
předseda Komitétu 1866

ČINNOST KOMITÉTU 1866 V ROCE 2020

Činnost Komitétu lze rozdělit do těchto samostatných oblastí:

1. **Péče o válečné hroby a pomníky**
2. **Pořádání vzpomínkových, kulturních a společenských akcí**
3. **Publikační činnost**
4. **Podpora rozvoje cestovního ruchu**
5. **Spolková činnost**
6. **Spolupráce s orgány státní správy a samosprávy**

PÉČE O VÁLEČNÉ HROBY A POMNÍKY

V následujících odstavcích informují jednotliví techničtí referenti o dění ve svých regionech, kopírujících jednotlivá bojiště prusko-rakouské války, a to nejen o provedených opravách a údržbě jednotlivých ohrožených pomníků, ale i o společenských a kulturních akcích, zaměřených na popularizaci tohoto období našich dějin.

Zpráva technického referenta bojiště u Hradce Králové Blanka Karešová, Jiří Vilím, zást. Jan Vorel

Rok 2020 byl poměrně úspěšný, co se oprav pomníků na hradeckém bojišti týká, i přesto, že pandemie koronaviru nám postavila do cesty mnoho omezení. Největší soubor památek financoval Královéhradecký kraj z titulu majitele těchto objektů. Práce byly zadány restaurátorce Emě Kamas. Z nich nejvýznamnější bylo restaurování pomníku ev. č. 5 rakouského 12. pěšího pluku, tzv. Řimana u Svíbu, které započalo v jarních měsících a skončilo v listopadu za již dosti nevhodného počasí (za 112.000 Kč).

Další z opravovaných památek byl hranol s křížem v litinovém oplocení ev. č. 140 na společném hrobě pruských vojáků na parcele směrem k Havranci, pískovcový pylon ev. č. 158 pruského 4. magdeburského pěšího pluku na jižním okraji Svíbu a pomník na místě hromadného hrobu a původního uložení ostatků rakouského mjr. generálního štábu IV. armádního sboru Zertina ev. č. 453 na jižním okraji Máslojed (celkové náklady na opravu pomníků evid. č. 140, 158, 453 byly 131.500 Kč). Renovace dvou lvů ev. č. 381 u ossaria, započatá v roce 2019 opravou obou soklů, byla letos dokončena restaurováním obou soch (za 114.500 Kč). Práci provedla také Ema Kamas.

Pro Komitét byla stěžejní akcí dlouho připravovaná oprava souboru čtyř pomníků v lokalitě „U bývalého ovčína“ na katastru Dlouhých Dvorů. Výběrové řízení na realizaci této rekonstrukce vyhrála firma Jiří Soukup, kamenické služby Ostroměř. Demontáž památek začala 28. dubna odstraněním oplocení, rozebráním pomníků a odvozem do dílny v Ostroměři. Poté nastala starost s odstraněním pařezu, kdy po několika neúspěšných akcích s jeho rozřezáním, vyfrézováním či vypálením se tohoto úkolu zhostil kolega Pavel Mrkvička, který zajistil těžkou techniku ze Zemědělského družstva Všešary a za pomoci té se podařilo pařez,

i se zarostlými kameny a cihlami pravděpodobně ze stavby ovčína, o obsahu bezmála 2 m³ vydobýt ze země. Jáma, po odklizení zbytků kořenů a další organické hmoty a stavebního materiálu, byla po úpravě zavezena hrubým kamenivem (sponzorský dar ZD Všeštery), na které po ztuhnutí během června kameník Jiří Soukup vybetonoval základy pod pomníky. K montáži opravených komponentů památek na připravenou hydroizolaci bylo přistoupeno dne 18. července. Nejdříve byly nainstalovány pomníky ev. č. 21 a 124 a 11. srpna památky ev. č. 11 a 20. Tím práce na obnově ještě neskončily, neboť

Dlouhé Dvory 10. 8. 2020 (foto B. Karešová)

Dlouhé Dvory 11. 8. 2020 (foto B. Karešová)

těna na předem připravený základ naučná tabulka ve tvaru pavézy. Bohužel kvůli omezením pro probíhající epidemii se nemohlo konat avízované dušičkové setkání se slavnostním odhalením a požehnáním památek. Finanční stránka byla poměrně složitá, neboť se na úhradě podílelo několik subjektů. Ceny oprav jednotlivých památek se pohybovaly takto: ev. č. 11 rakouský mjr. Dobrucki – 125.100 Kč, ev. č. 20 rakouský npor. Salemfels včetně oplocení – 219.300 Kč, ev. č. 21 rakouský ppor. Bethmann včetně oplocení – 172.600 Kč, ev. č. 124

kolegyně Blanka Karešová zajistila dělníka, který po předešlé domluvě kolem pomníků osadil do betonového lože obrubníky, které oddělují vnitřní prostor od okolního terénu. Prostor byl vyplněn nejdříve hrubým štěrkem a posléze křemenným kačírkem. Úpravu okolí, rozvezení několika kubíkové hromady hlíny a osetí plochy se zajistilo během několika spolkových brigád. Nakonec byla umís-

Dlouhé Dvory 6. 9. 2020 (foto Š. Demlová)

pískovcová typová pyramida, původně označující společný hrob, – 90.700 Kč. Největší část z celkové ceny 607.699 Kč, a to 480.000 Kč, bylo poskytnuto z prostředků Ministerstva obrany, o finanční příspěvek žádal majitel pozemku, Statek Dlouhé Dvory (Ing. Černý), žádost připravil Martin Barus. Zemědělské družstvo Všešary přispělo částkou 80.000 Kč. Obec Střezetice věnovala 40.000 Kč a Statek Dlouhé Dvory 7.699 Kč. Terénní úpravy (obrubníky a jejich osazení) uhradil Komitét z vlastních prostředků, celkem 17.862 Kč. Šterk zajistilo Zemědělské družstvo Všešary včetně dopravy a kačírek průběžně dopravoval místostarosta Máslojed Pavel Sailer obecním vozíkem, dopravu a materiál uhradila obec Máslojedy.

Další z opravených památek je pyramida všeobecného určení ev. č. 241 na křižovatce ve Střezetících. Tento pomník měl původně financovat Komitét spolu s obcí. Kameník Jiří Soukup tuto opravu v ceně 7.926 Kč věnoval Komitétu jako sponzorský dar, za což mu náleží naše poděkování.

Les Svíb, opravené pomníky ev. č. 140 a 141
(foto B. Karešová, 7. 11. 2020)

V neposlední řadě opravila obec Máslojedy dva z četných pomníků na svém katastrálním území. Pískovcovou pyramidu na společném hrobě pruských důstojníků por. Wintzingerodeho a por. Kamlaha a čtyř pruských vojáků (ev. č. 141) a šachetní kříž ev. č. 413, obě památky stojí na spojovací „střední parcele“ mezi Svíbem a Havrancem. Opravy prováděla firma Jiří Soukup, kamenické služby Ostroměř za celkovou sumu 25.967 Kč a byla dokončena v říjnu. Celoročně probíhala údržba vojenského hřbitova, letos komplikovanější o postřiky buxusu, napadených obalečem.

Obec Hoříněves provedla opravu pomníku ev. č. 108 rakouského ppor. Philippa, včetně pravděpodobně vandaly přelomeného kříže, (14.775 Kč) na obecním hřbitově a pyramidu ev. č. 218, věnované

památce 12 padlým rakouským vojákům (8.276 Kč) u plotu zahrady domu čp. 16. Obě opravy provedl kameník Jiří Soukup.

V Benátkách se podařilo opravit památku ev. č. 306, litinový kříž na pískovcovém hranolu, na pozemku pana Petra Holečka u statku čp. 7, který opravu také inicioval. Práce provedl kameník Zdeněk Lenger za sumu 23.500 Kč, z čehož 8.500 Kč uhradil pan Holeček a Komitét 15.000 Kč (z toho 10.000 Kč pokryly finance z Královéhradeckého kraje). Před usedlostí byla dohotovena parková úprava u loni opraveného souboru památek.

*Hoříněves, opravený pomník ev. č. 218
(foto J. Synek, 23. 10. 2020)*

*Benátky, opravený sokl kříže ev. č. 306
(foto B. Karešová, listopad 2020)*

Na začátku roku, 8. ledna 2020, byla předána kolegou Jiřím Náhlovským do výroby formou pruské orlice, určené pro pomník ev. č. 51 pruského 7. vestfálského pěšího pluku č. 56 na hřbitově v Probluzi.

Dne 4. března byla předána hotová plastová kopie starostovi obce panu P. Švastovi a orlice byla uložena na Obecním úřadě v Dolním Přímu. Zároveň byl vyrozuměn kameník pan Soukup, který plastiky 10. března osadil na pomník. Kopie byla vyrobena firmou HVH Horní Kalná za cenu 65.750 Kč, osazení bylo vyčísleno sumou 17.025 Kč. Celkové náklady tedy činily 82.778 Kč, z toho dotace Královéhradeckého kraje pokryla 42.000 Kč a Garda města Hradce Králové věnovala 20.000 Kč. Zbylou částku 20.778 Kč uhradil Komitét ze svých prostředků. Na výroční den 3. července byl pomník slavnostně odhalen a požehnan. Slavnost se udála za přítomnosti představitelů kraje, obce i obcí okolních, Zemědělského družstva Všeštery, historických jednotek, Komitétu 1866 i četných diváků.

*Probluz, nová kopie orlice na pomníku ev. č. 51
(foto M. Drapák, 3. 7. 2020)*

Dne 19. května byla J. Kudrnou nahlášena J. Synkovi zpráva z internetu o nález hrobu na poli u Benátek náhodným hledačem s detektorem. Místopředseda ihned pověřil kolegy M. Suchého a M. Holase o prověření této zprávy a případné spojení s hledačem a nahlášení nálezů MVČ. Dotyčného se podařilo nalézt a byl ochoten místo nálezů ukázat, což se uskutečnilo již následující den, kdy bylo upřesněno, že hrob se nachází na katastru obce Máslojedy. Hrob byl

provizorně označen a M. Dubický, který pracuje v Zemědělském družstvu ve Všeštech, které pozemek obhospodařuje, zajistil, aby pole v okolí hrobu nebylo oseto. Ohledáním místa nálezů byl pověřen archeolog Mgr. R. Bláha, který také převzal od nálezce vyzvednuté artefakty a byl sepsán protokol. Na místě nálezů se dne 22. května sešla komise, kterou iniciovala kolegyně Blanka Karešová, starostka Máslojed. Setkání se dále zúčastnili, za odbor kultury a památkové péče Mgr. V. Doležalová, za MVČ již zmiňovaný Mgr. Bláha a za Komitét 1866 M. Holas. Na místě nálezů bylo po poradě rozhodnuto, že legislativně by se nejednalo o záchranný výzkum, jelikož se hrob podle udání nálezce nachází v hloubce, kde není ohrožen orbou (o čemž by se nechalo diskutovat), ale o tzv. badatelský výzkum, na který nemá muzeum v současné době finanční prostředky. Hrob tedy zůstane na místě nálezů. V GK bude hrob evidován pod č. 496 jako „neoznačený“.

Brigády:

Dne 8. dubna sejmuli ve Svíbu předseda Miroslav Suchý spolu se Šárkou Demlovou plastovou repliku litinové desky ev. č. 187 na památku obklíčení pruského gpor. Franseckého. Deska byla opatřena novým nátěrem, opraveno a zvýrazněno písmo (provedl pan L. Petr) a namontována zpět.

Dne 18. dubna proběhla první brigáda u pomníku ev. č. 28 rakouského setníka Beckerse (Chlum, majitel MVČ), který měl být královéhradeckým krajem v tomto roce spolu s pomníkem ev. č. 29 restaurován. Tato oprava byla nakonec přesunuta na rok 2021. Při brigádách byl odkopán a demontován litinový plůtek a učiněna

*M. Suchý demontuje desku ev. č. 187 v lese Svíb
12. 4. 2020 (foto Š. Demlová)*

*Chlum, betonování základu plotu
za pomníkem setníka Beckerse, duben 2020
(foto R. Balcárek)*

příprava na zabetonování volného prostoru v podezdívce plotu za památkou. Při další akci byl otvor zašalován a vybetonován. Těchto brigád se zúčastnili M. Suchý s R. Balcárkem a P. Urbanem z Gardy a Šárka, Michal a Matyáš Demlovi.

Na přelomu dubna a května uskutečnili J. Vorel a J. Kudrna dvě menší brigády u šachetního kříže ev. č. 341 v lese Holá. Byly vyřezány nálety, sokl památky odkopán a narovnan a upraveno okolí kříže.

Úprava okolí kříže u Zderaze ev. č. 323 (foto J. Vilím a B. Karešová, 8. 5. 2020)

V pátek 8. května 2020 proběhla, s omezeným počtem zúčastněných z důvodu epidemie, na bojišti u Hradce Králové jarní brigáda. Akce se zúčastnili: Blanka Karešová, Jiří Musílek, Jiří Vilím a děti Natálka Sailerová a Matyáš Musílek. Práce začaly ve Smiřičích nátěrem a očištěním nově instalované tabule naučné stezky u nádraží ČSD. Přejeli jsme ke kříži ev. č. 323 na Zderaze, který jsme vyprostili z keře černého bezu, posekali trávu, sebrali odpadky a kříž narovnali. Poté jsme se věnovali lokalitě nad Rodovem u pyramidy ev. č. 268. Zde byly ořezány splývající větve obou lip, pomník byl po několika letech zezadu opět odkopán, očištěn a celá lokalita posekána. Před odjezdem byl ještě odstraněn vzrostlý keř černého bezu, který zakrýval pohled na památku od silnice. Po svačině jsme se věnovali úklidu spadných větví suchých bříz a posekání okolí loni opravené památky na úpatí vrchu Horka nad Račicemi, ev. č. 2 na hrobě rakouského setníka Weilenfelda, a úpravě jeho rovu. Cestou k hrobu ev. č. 138 pruského por. Barbenese jsme se zastavili u loni opravených pomníků na návsi v Benátkách, kde právě probíhala parková úprava okolí památek. Obec také letos nechala opravit Boží muka v jejich těsné blízkosti. U hrobu poručíka Barbenese byla odkopána zemina,

U pomníku por. Barbenese
ev. č. 138
(foto J. Vilím, 8. 5. 2020)

Skupina pomníků na návsi v Benátkách
(foto J. Vilím 25. 10. 2020)

kteřá byla každoroční orbou přihrnována až na sokly litinového oplocení, čímž byl snížen terén v okolí. Byl ošetřen pomník a upraven vnitřek rovu. Loni vysazená lípa se zdárně ujala. Nakonec jsme přešli do Střezetec k pyramidě ev. č. 241, která zarůstala letitým buxusem. Ten byl po dohodě se starostou obce odstraněn a jeho části odneseny do kontejneru na bioodpad.

Samostatnou odpolední akcí byl pokus o vyřezání zbytku oplocení z pařezu u demontovaných pomníků v lokalitě „U bývalého ovčína“ u Dlouhých Dvorů, kterého se účastnil i kolega Pavel Mrkvička, který zajišťoval rozfrézování pařezu, což se také nesetkalo s úspěchem. Pokus o vyřezání oplocení byl ukončen po zničení druhého pilového řetězu o kameny, zarostlé v jeho hmotě. Okolí plůtku bylo pilou z obou stran hloubkově narušeno a částečně odlámáno železnými klíny. Na pařezu jsme rozdělali oheň, který dřevo opět narušil.

Dne 11. srpna na dopolední brigádě bylo zahájeno rozvážení zeminy a vytvořen další plán postupu při úpravě okolí (Blanka Karešová, Jiří Vilím, N. Sailerová a M. Musílek).

Další brigády v této lokalitě se uskutečnily 23. srpna (B. Karešová, J. Kozák, J. Musílek, M. Musílek, J. Vilím) – rozvoz zeminy kolem pomníků. 5. září

*Dlouhé Dvory, brigáda 23. 8. 2020
(foto B. Karešová)*

(Š. Demlová, B. Karešová, P. Mrkvička, J. Musílek, M. Suchý, J. Vilím a mládež Mat. Deml, Michal Deml, M. Musílek). Místostarosta Máslojed P. Sailer zajistil svými prostředky dopravu materiálu. Při této akci byl rozvezen k pomníkům kačírek, kolem rozhrnut zbytek hlíny a uklizeno a shrabáno okolí. 8. září Š. Demlová a M. Suchý doplnili k památkám zbytek kačírku, který opět dovezl P. Sailer.

*Dlouhé Dvory, úprava okolí pomníků srpen
2020 (foto J. Vilím)*

Další z plánovaných brigád se uskutečnila v sobotu 6. června a zúčastnili se jí: B. Karešová, J. Kozák, P. Mrkvička, J. Musílek, I. Stolín, Z. Studený, J. Šrámek, J. Vilím a mládež N. Sailerová a M. Musílek. Omluvili se Š. Demlová a M. Suchý pro pracovní povinnosti. První prací bylo na přání kameníka vytržít stavební materiál, kořeny a zbytky dřeva z výkopu po odstranění pařezu v lokalitě „U bývalého ovčína“, aby bylo možno zpětně použít vybagrovanou zeminu. Zde se potvrdilo, že pomníky byly postaveny přímo na místě odstraněné stavby. Cestou jsme se zastavili u pomníku ev. č. 34, rakouského 61. pěšího pluku, kde bylo posekáno okolí památky vytrhán plevel a odstraněna hlína, neboť zemědělci

Dlouhé Dvory, po jedné z brigád

*Dlouhé Dvory, brigáda 5. 9. 2020
(foto J. Vilím)*

stále priorávají pole nad pomníkem. Poté jsme se přemístili do Svíbu, kde bylo třeba narovnat, případně znovu zakopat některé sokly s kříži kolem cesty, rozježděné při těžbě dřeva. Původně zamýšlené natírání křížů nebylo možné provést pro vlhké počasí. Při tom byly vysekány náletové dřeviny v okolí památek a upraveno okolí. Před odjezdem byl ošetřen pomník ev. č. 408, 30. praporu pol. myslivců. Další zastávkou byl saský hřbitov v Dolním Přímu. Zde byl vytrhán

plevel mezi cihlami v soklu pod pomníky a celý sokl očištěn. Stejně tak byly ošetřeny obrubníky pod oplocením i vnitřní prostor hřbitova. V Horním Přímu byla posekána tráva u loni opraveného pomníku ev. č. 320 rakouského 74. pěš. pluku, upraveny hroby ev. č. 63 pruského setníka Bolschwingha a ev. č. 65 rakouského rytmistra Löwenthala. U souboru pomníků „U sv. Aloise“ byla posekána tráva. Kolega J. Šrámek ošetřil pomník i s okolím ev. č. 227 v parčíku na Pražském Předměstí v Hradci Králové. Všem zúčastněným patří náš dík.

Na říjnové brigádě M. Suchý s R. Balcárkem upravili hrob ev. č. 197 pruského gmjr. von Gärtringena a jeho okolí na pruském hřbitově a konstatovali neutěšený stav této lokality.

*Horní Přímu, sekání trávy u pomníku ev. č. 320
(foto P. Mrkvička, 6. 6. 2020)*

Bylo vyvoláno jednání s MVČ o nápravě tohoto stavu.

U souboru památek u Dlouhých Dvorů nainstaloval 22. září P. Sailer na připravenou traverzu pavézu s informační tabulkou.

Dne 18. října uspořádali členové historického 18. pěšího pluku brigádu na vojenském hřbitově v komárovské bažantnici. Celý areál byl posekán, shrabán a uklizen.

Všem, kteří se i za tohoto těžkého stavu zúčastnili prací na záchraně a úpravě památek za Komitét 1866, děkujeme.

*M. Suchý a R. Balcárek
u upraveného hrobu genmj. Gärtringena
1. 1. 2021*

Zpráva technického referenta bojiště u Náchoda Matouš Holas

Uplynulý rok byl pro všechny členy předsednictva velkou zkouškou v realizaci naplánovaných prací na bojištích z roku 1866, nebylo tomu jinak ani na Náchodsku, kde se ale podařilo vytyčených cílů dosáhnout.

Brigády na bojišti byly provedeny individuálně členy SPVH-Náchod a Komitétu 1866 v jarním i podzimním termínu. Dostatek času byl také věnován

*Jarní úprava rovu u jednoho
z křížů v Zádolí (foto P. Tylš)*

Úprava vegetace u pomníku ev. č. 84

práci na generálním katalogu pro oblast Náchodska, jehož konečná verze byla sestavena na sklonku léta. Katalog je cenným pramenem pro zachycení přesné podoby a umístění památek na rok 1866 na bojišti a v budoucnu by měl zastávat základní zdroj pro jejich opravy. O fotografickou dokumentaci památek se velice zasloužil člen spolku Z. Pátek, jemuž patří velký dík. Katalog obsahuje celkem 141 evidovaných památek, novými přírůstky v něm se staly náhrobní desky a pomníky osobností, které byly s bojištěm, jeho ochranou nebo péčí o raněné úzce spjaté. Jednalo se o pomníky na hrobech rodiny Schaumburg-Lippe na náchodském vojenském hřbitově, hrob Barona Rudolfa von Ulmenstein na evangelickém hřbitově u Šonova, hrob knížecího lékaře Ignáce Müllera u kostela svatého Jana Křtitele v Náchodě nebo hrob řídícího učitele Karla Janků na hřbitově u kostela sv. Václava ve Václavících. Začlenění těchto památek do katalogu by mělo zajistit jejich kontrolu členy spolku a především patřičnou dokumentaci.

Z průběhu renovace pomníku majora Jesovitse ev. č. 103 (foto L. Valeš)

Nejvýraznější aktivitou roku byla renovace pomníku ev. č. 103 na hrobě majora J. Jesovitse, která byla financována z rozpočtu krajské dotace pro rok 2020. Pomník byl během zásahu rozebrán a odvezen do dílny restaurátora L. Valeše do Hořic, kde byl celkově zrenovován. Vzápětí byl opětovně sestaven na nově vybetonovaný základ, který zajišťuje dostatečnou stabilitu pomníku ve svahu nad potokem. Oprava byla dokončena začátkem října.

Druhou rozsáhlou akcí na bojišti byla výměna vybraných stojanů naučné stezky Náchod-Vysokov-Václavice 1866 (6 velkých tabulí, 3 malé tabule odboček),

Soubor pískovcových fragmentů z pomníků na bojišti u Náchoda předaný do sbírek Muzea Náchodska (foto M. Holas)

Jeden z nových stojanů naučné stezky Náchod-Vysokov-Václavice 1866

kterou úspěšně zajistil p. Hovádko z farmy Dubno z České Skalice na sklonku podzimu. Výběr souboru tabulí se řídil dle jejich aktuálního stavu, zbylé stojany budou vyměněny dle potřeby v nadcházejících letech.

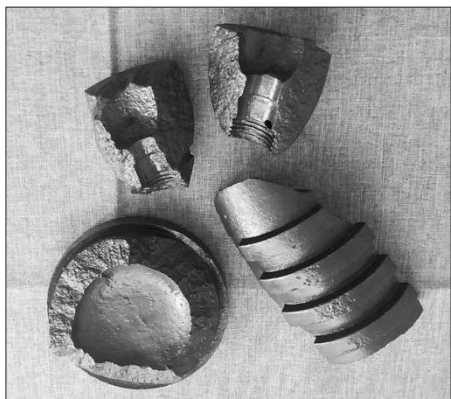
Z drobnějších aktivit stojí za zmínku úprava okolí nejméně navštěvovaných památek u Václavic před výročí bitvy, jarní úprava okolí památek ve vodní strži, zvané Zádolí, P. Tylšem, nebo předání pískovcových fragmentů pomníků z bojiště (ev. č. 84, 82) do sbírek Muzea Náchodska.

Zpráva technického referenta bojišť u České Skalice a Svinišťan Tomáš Vondryška

Na jaře roku 2020 byla ve dvou termínech provedena údržba okolí pomníků v prostoru lesa Dubno, kterou jsem provedl společně s Františkem Vondryškou. Na konci května ještě stejnou lokalitu navštívil Petr Tylš a znovu posekal porost křovinořezem.

Na vojenském hřbitově u Zlíče zajistilo město Česká Skalice částečné omlazení zeleně, které spočívalo v pokácení několika mohutných prosychajících stromů. Jednalo se o původní dřeviny, pamětníky období založení hřbitova. Odrážovány byly rovněž jejich pařezy po úroveň terénu a v jejich blízkosti obnovena výsadba. Během těchto prací byl pádem větve lehce poškozen pískovcový sokl pomníku slezského fyzilírského pluku č. 38. Údržbu hřbitova zajišťují pracovníci technických služeb. Zde se také 28. 6. uskutečnilo malé tradiční vzpomínkové setkání a uctění památky padlých ve výroční den bitvy položením květin a věnců.

Pro skupinky zájemců či jednotlivce jsem v létě připravil několik komentovaných vycházek bojištěm, obdobně jako v minulých letech. Za památkami prusko-rakouské války zavítala počátkem července uniformovaná delegace

*Střepiny granátů po konzervaci
a nátěru černou barvou 8. 4. 2020
(foto T. Vondryska)*

z Rakouska, jejíž účastníky provedl zajímavými místy bojiště Petr Tylš.

Během stavebních úprav spodní části průčelí památné budovy radnice na českoskalickém náměstí došlo k vybourání stěny, do níž byly v roce 1866 umístěny rakouské a pruské střepiny z dělostřeleckých granátů. Díky včasné

reakci jsem tyto artefakty stačil zachránit. Po domluvě s pracovníky stavebního odboru mi bylo alespoň umožněno střepiny znovu osadit do stejného prostoru, ovšem zhruba o metr výše, než se původně nacházely. Jejich prvotní místo zaujaly nové elektrorozvodné skříně. Střepiny jsem nejdříve očistil od koroze, zdokumentoval a v identické skladbě zasadil zpátky do stěny vstupního vestibulu. Od okolní omítky jsou odlišené černou barvou a doplněné letopočtem s datem bitvy. V současnosti probíhají stavební práce i ve vnitřních prostorech radnice. Zde se mi však podařilo předejít zničení či ztrátě zbývajících artefaktů, které se uvnitř na stěnách a stropě nacházejí. Bude je však nutné šetrně očistit od omítky a rovněž zvýraznit barvou, což rád zajistím.

*Finální podoba znovu
osazených střepin
(foto T. Vondryska 17. 10. 2020)*

*T. Vondryska píše datum bitvy
pod střepiny ve vstupu radnice
v České Skalici
(foto P. Szabová 25. 6. 2020)*

V sobotu 5. září se přes náš kraj přehnala bouřka, která způsobila vyvrácení jednoho ze 152 let starých kaštanů na tzv. čestném dvoře u pomníku Spícího lva.

Úspěšně dokončena je první etapa výměny dosluhujících stojanů naučné stezky

Česká Skalice-Sviništany-Josefov. V rámci jedné zakázky, zaměřené i na lokalitu Náchodska, se celkem vyměnilo 15 stojanů a 3 pavězy. Práce provedl kvalitně Zdeněk Hovádek z farmy Dubno, který uspěl ve výběrovém řízení. V následujícím roce by mělo dojít k výměnám i dalších stojanů.

Také v letošním roce postoupila zhoubná výstavba rodinných domků prostorem někdejšího bojiště, a to nejen na výšině Na hradě. Přímo podél hrany přivaděče vodní nádrže Rozkoš se objevila nová cyklostezka, snadněji propojující nedaleký autokemp s obcí Zlích a dále pak s Ratibořicemi. Vznikla tak další jizva na tváři již tak rozvojem města zdevastovaného bojiště.

Sezona byla zakončena 19. prosince malou procházkou lesem Dubno, při níž došlo k položení věnce u pomníku Spícího lva.

V závěru roku jsem se opět vrátil k práci na generálních katalogích k oběma svěřeným bojištím. Velkým impulzem mi byla pomoc Zdeňka Pátka a Petry Šolcové s doplněním řady informací. Oběma bych za jejich angažovanost rád poděkoval.

M. Malach a P. Tylš při pietě u pomníku Spícího lva 19. 12. 2020

Zpráva technického referenta bojiště u Dvora Králové nad Labem Pavel Tschiedel

V průběhu roku byla opět prováděna běžná údržba pomníků na královédvorském bojišti, přehřátou parou pod tlakem byl očištěn centrální pomník na nábřeží po dokončení generální opravy a následné další opravy mostovky mostu Jana Palacha.

Na Starém hřbitově byla provedena údržba zeleně u hřbitovní zdi. V roce 2020 bylo částečně opraveno písmo na pomníku s křížem v ulici Štefánikově (u ZOO)

nad hroby vojáků zemřelých v lazaretu ve Dvoře Králové nad Labem v roce 1866 na cholera.

Lesní hřbitov z roku 1866 u Nových Kocberí prošel v první polovině roku 2020 velkými úpravami, provedenými členy a příznivci spolku Burkersdorf 1745 z.s. v čele s Ivo Vosičkou. Práce navázaly na první etapu, provedenou v roce 2019 (očištění pomníků, natření křížů, doplnění leto-počtu 1866 na kříže, úprava rovů a vysypání prosto-

*Nové Kocberě, opravený lesní hřbitov
(foto M. Drapák, 27. 6. 2020)*

*Slavnostní předání opraveného hřbitova
v Nových Kocberích veřejnosti
(foto M. Drapák, 27. 6. 2020)*

ru kolem hrobů kamei-
vem), a spočívaly ve vý-
robě a montáži nového
dřevěného oplocení hřbi-
tova, informační tabule
a lavičky. Za příkladně
provedenou akci patří
spolku Burkersdorf 1745
z.s. velký dík. Ke slavnostnímu odhalení opraveného hřbitova a jeho předání veřejnosti došlo 27. 6. 2020.

Byl proveden návrh zápisu do rejstříku NKP souboru pomníků pod nádražím v souvislosti s jeho existencí v ochranném pásmu dráhy.

Zpráva technického referenta bojiště u Trutnova a Starého Rokytníku Vlastimil Grof

Vzhledem k letošní celosvětové virové pandemii byla spousta aktivit vynechána či odložena.

Jedinou výjimkou u nás byl letní provoz naučné stezky a muzea v Janské kapli, který probíhal obvyklým způsobem, a vzhledem k okolnostem i se slušným počtem návštěvníků. Průběžně také dochází k drobnému doplňování exponátů, letos např. přibýlo originální rakouské jezdecké sedlo vz. 1864.

Trutnov, stav základů pomníku na Šibeníku před opravou (foto V. Grof)

Trutnov, pomník na Šibeníku po opravě (foto V. Grof)

V létě bylo nutné vyměnit stojan naučné tabule poblíž Janské kaple, který byl již značně poškozen hnilobou. Práce zajistil Jiří Semerák z Červeného Kostelce.

Také bylo konečně zakročeno vůči zhoršujícímu se stavu základů u pomníku X. arm. sboru (gen. Gablenze) na Šibeníku. Tento stav trval již delší dobu, ale po poslední zimě došlo k výraznému viditelnému zhoršení. Po demontáži jedné desky opláštění za účelem průzkumu situace byl zjištěn rozpad malty a základového zdiva v úrovni terénu, který způsobil vyvalení pískovcových kvádrů a jejich tlak vůči opláštění. Po proběhlém výběrovém řízení, do kterého se z několika oslovených firem rozhodla zapojit jediná, Kamenictví Novotný z Čermné, byly na podzim zahájeny stavební práce. Základové bloky byly rozebrány a maltové lože pod nimi nahrazeno armovaným betonovým pasem. Poté mohli dojít k opětovnému osazení kamenů a po zatvrdnutí malty i k montáži desek opláštění na své místo. Celá záležitost byla důsledkem povrchní opravy z 90. let 20. stol. Je otázkou, zda nebude v budoucnu nutné provést stejnou operaci i na ostatních stranách základu.

Trutnov, obnovený dřevěný kříž u Janské kaple (foto V. Grof)

Jako poslední informaci, nepřímou související s válkou 1866, zde zmíním to, že byla provedena obnova historického dřevěného kříže, který dlouhá léta stál a trpěl povětrností vedle vchodu do Janské kaple. Jeho stáří by mohlo být odhadováno podle okolností k roku 1880, kdy byl do kaple probourán boční vchod od města. Ačkoliv na sobě nenese stopy střelných zásahů, je ikonograficky na tomto místě kříž zaznamenan již v letech dřívějších.

Vzhledem k hnilobné destrukci bylo nutné spodní část, kterou držel v zemi, odříznout a nahradit ocelovým kotvením s betonovou patkou. Také horní část kříže byla špatná. Příčné břevno kvůli hnilobě bylo nutné nahradit kopií, svistou část konzervovat a chemicky zpevnit (pryskyřicí) a truhlářsky doplnit chybějící materiál. Podle dobových fotografií jsou doplněna jetelová zakončení a Kristus malovaný na plechu. V naznačené podobě bude možné tento kříž, který je v širokém okolí jediným autenticky dochovaným z 19. stol., nově spatřit a i nadále zachovat pro budoucnost.

Zpráva technického referenta bojiště u Jičína Petr Lazurko, Josef Votrubec

Stejně jako na jiná bojiště, i na Jičínsko vážně dopadla krize s koronavirem. V důsledku toho byla řada akcí omezena nebo úplně zrušena.

Rok na Jičínsku začal opravdu netradičně. V supermarketu Tesco od 20. 1. do 16. 2. probíhalo hlasování v soutěži „Vy rozdáváte, my pomáháme.“ Zákazníci zde vhadzovali žetony na podporu Jičínské kadetní setniny.

Dne 28. 2. 2020 vyzvedl technický referent P. Lazurko prototyp nového stojanu naučné stezky a instaloval ho v obci Dolní Podůlší u železniční trati.

*Dílce, spolková exkurze 29. 2. 2020
(foto D. Koral)*

Dne 29. 2. 2020 se uskutečnila spolková exkurze Komitétu 1866 na bojiště u Jičína, vedená technickým referentem Petrem Lazurkem po trase Železnice – Zámezí – Podůlší – Dílce – Kbelnice – Jičín. Podrobně je popsána v jedné z následujících částí výroční zprávy.

V neděli 29. 3. 2020 dostal technický referent informaci o poškozené tabuli naučné stezky v Lužanech. Proto se hned v pondělí rozjel na místo, kde zjistil, že ze

stojanu odpadla nápisová deska a ochranné plexisklo. Důvodem byly jednak chybějící šrouby, ale i trouchnivění zadní desky. Technický referent nasadil tabuli, kterou musel zajistit jedním ze šroubů, aby byl schopen sám nasadit i ochranné plexisklo, což se mu nakonec za cenu prolití vlastní krve podařilo.

Tradiční akce 74. pěší pluk v Jičíně, která se měla konat 5. 4. 2020, musela být zrušena kvůli zhoršující se situaci s koronavirem. 160. výročí založení 74. pěšího pluku tak bylo připomenuto alespoň formou článku.

V důsledku zhoršující se situace a uzavírání hranic se 14. 4. 2020 objevila informace, že po osmnácti letech končí v centru Jičína vyhledávaná restaurace U dělové koule 1866, která návštěvníkům servírovala místní tradiční českou kuchyni a výzdobou připomínala prusko-rakouskou válku. Restaurace byla

zaměřena hlavně na turisty a kvalitnější gastronomii a současnou situaci nezvládla. Hotel Jičín, jehož je restaurace součástí, zůstane s ubytovací kapacitou v provozu bez zajištění stravování.

Ve čtvrtek 11. 6. 2020 děti z Historického kroužku Muzea přírody Český ráj a Kadetní setniny jičínského pěšího pluku č. 74. podnikly drobnou brigádu u pomníku na bojišti. Vyrazily do obce Jínolice k rybníku Vražda, kde se nachází kříž na hromadném hrobě rakouských vojáků (ev. č. 25). V okolí památky odstranily suché větve a vyčistily prostor kolem pomníku. Po vylíčení toho, co se v tomto prostoru odehrávalo v době bitvy, následoval výstup zpět do obce Prachov. U pomníku na valu za autobusovou zastávkou (ev. č. 35) děti odhrabaly listí a odstranily větve stínící památce.

Brigáda u rybníka Vražda 11. 6. 2020
(foto P. Lazurko)

Z vycházek v Jičíně

rok v naší republice. Některé akce byly propagovány pouze prostřednictvím internetu, protože se nedostaly na plakáty vylepené po městě. Tyto vycházky jsou stále vyhledávány obyvateli Jičína i jeho širokého okolí, přičemž většinu z nich toto téma tak zaujme, že si přejí absolvovat delší variantu trasy. Zájemcům bylo prezentováno nové vybavení, jako vytěrák a vrták na kule. V závěru akce pak byly rozdávány letáky zaměřené na jičínské bojiště.

Vycházka po Jičínském bojišti 1866 – *Tradiční putování z Prachova přes Dílce do Jičína* se konala 29. 6. 2020. Na této akci poprvé Jičínská kadetní setnina předvedla své nové bodáky. Součástí akce bylo i několik pietních aktů a v Jičíně v lokalitě Žabínek byla cesta zaplavena vodou, takže se účastníci zde brodili po kolena ve vodě.

Ve dnech 17. až 23. 8. 2020 proběhlo v Prachově a širokém okolí Historické soustředění 1866, pořádané Muzeem přírody Český ráj pro děti na styl tematického

Dne 19. 6. provedl technický referent drobnou brigádu u pomníku 1. pomořanského granátnického pluku č. 2 v Jičíně (ev. č. 45) a z jeho okolí odstranil plevel a bodláky.

Vycházky v Jičíně se uskutečnily celkem devětkrát, a to vždy v pondělí od 18 hodin v období od 22. června do 31. srpna 2020. Na vycházkách došlo oproti minulým rokům ke snížení počtu účastníků. Důvodem je zřejmě situace panující tento

Historické soustředění 1866, Trosky 21. 8. 2020

*Pietní akt v Radimi 19. 9. 2020
(foto P. Lazurko)*

letního tábora. Lektory tohoto soustředění byli členové Komitétu 1866 Petr Lazurko a Zdeněk Studený. Děti, které byly vybaveny výzbrojí a výstrojí KVH Jičín, se seznámily se základními prvky každodennosti rakouské pěchoty v roce 1866, a to aktivní formou v podobě výcvikových ukázek, péče o zbraně i pochodu ve formaci. Vrcholem soustředění byl pochod z hradu Trosky do Prachova, jehož se zúčastnilo i několik příslušníků vojenských historických jednotek v uniformách z roku 1866. Podrobné informace lze nalézt v zápisu z předsednictva č. 3/2020.

Dne 9. 9. 2020 Petra Šolcová a Zdeněk Pátek očistili pomník c. k. šikovatele Grimma (ev. č. 48) na jičínském židovském hřbitově.

Dne 19. 9. 2020 se uskutečnila vzpomínková akce ke 154. výročí bitvy u Jičína.

Tato tradiční akce každoročně připomíná veřejnosti dění na druhém největším bojišti prusko-rakouské války 1866. Již devátým rokem zajistila tuto kulturní aktivitu nezisková organizace Muzeum přírody Český ráj z.s. ve spolupráci s Komitétem 1866 a letos s obcí Radim. Dopolední program proběhl v Radimi a jeho součástí byl i pietní akt u hrobu rakouského podporučíka Augusta Bystronovského. Tradiční odpolední program se konal v obci Prachov, kde u pomníků proběhl pietní akt a poté bitevní ukázka. Večer se pak konalo tradiční zapálení svíček u pomníků v Prachovském sedle, kdy vojáci rozsvítili svíčky u všech pěti zdejších pomníků.

*Brigáda u Kbelnice 17. 10. 2020
(foto P. Skalský)*

V sobotu 17. 10. 2020 se uskutečnila plánovaná brigáda, které se zúčastnili K. Peregrin, M. Rympler, M. Trakal, P. Skalský a J. Votrubec. Bylo provedeno čištění pomníků u osária u Kbelnice a vyspravení spár soklu pod liti- novým tělesem saského pomníku (ev. č. 100) a také u pomníku 18. pěšího pluku (ev. č. 102). Je třeba poděkovat obci Kbelnice za sekání trávy v areálu osária. Dále bylo provedeno vyřezání náletových dřevin u tabule naučné stezky v Podůlší, u Zámezí, u hrobu nad rybníkem Valcha nedaleko Železnice a vedle rybníka Hluboký. Také

byla odkopána naplavená zemina od hrobu u rybníka Valcha v zadní části, v Dolním Podůlší a u jednoho hrobu u kbelnického osária. J. Votrubec upozornil pana starostu Kbelnice na dva suché stromy v areálu vojenského hřbitova. Bylo přislíbeno jejich brzké odstranění a také ořezání lip po stranách osária. Obci Jinolice patří velký dík za vysazení okrasných květin u hrobů z r. 1866 na návsi.

Ve středu 11. 11. 2020 se od 20 hod. uskutečnil „Den veteránů online“. Děkujeme všem, kteří se této netradiční akce zúčastnili.

V pátek 27. 11. 2020 vyrazil technický referent P. Lazurko do obce Jinolice provést demontáž stojanu naučné stezky. Nastal však problém s povolením šroubů, které musely být odstraněny úhlovou bruskou. Po dohodě

*M. Trakal při údržbě kříže u Kbelnice
17. 10. 2020 (foto P. Skalský)*

se starostou obce tak bylo učiněno ve večerních hodinách, aby bylo možné se napojit na zásuvku, která se nachází poblíž, ale spouští se spolu s osvětlením obce.

V průběhu roku byla Miroslavem Malachem na bojišti celkem třikrát posekána tráva. Nakonec je třeba poděkovat všem, kdo se podíleli na úpravě jičínského bojiště.

Zpráva technického referenta pro oblast severních Čech Jiří Náhlovský

Dne 23. února byla ve slévárně HVH spol. s r. o. v Horní Kalné uskutečněna kontrola výroby orlice z umělé hmoty na bázi pryskyřice pro pomník připomínající v Probluzi padlé vojáky z pruského pěšího pluku č. 56. Po zhlédnutí díla, které se nacházelo skoro v závěrečné fázi, proběhl výběr odstínu patinace, připomínající tmavé zbarvení oxidovaného bronzu. Dokončení zakázky, vyplývající z objednávky Komitétu 1866, proběhlo podle plánu do konce února, a proto 4. března byla orlice předána kolegyni B. Karešové v Máslojedech k uskladnění do doby jejího osazení.

Zhotovení ozdobného prvku, zakončujícího probluzský pomník, nebylo jedinou objednávkou, kterou slévárna v Horní Kalné obdržela v souvislosti s památkami, vztahujícími se k roku 1866. V rámci opravy pomníku, připomínajícího zemřelé vojáky v letech 1859 a 1866 z řad místních obyvatel, zadalo město Krásná Lípa výrobu dvou textových desek a medailonu císaře Františka Josefa I., které vycházely z historické předlohy. Během února akademická sochařka Nina Jindřichová začala pracovat na výrobě modelů ozdobného rámu desek a medailonu.

*L. K. Chrzanowski a starosta města
Krásná Lípa J. Kolář odhalují pomník
(archív města Krásná Lípa)*

Modely po převozu do slévárny byly využity ke zhotovení odličků z umělé hmoty na bázi pryskyřice a 24. dubna proběhla prohlídka výrobků před jejich dokončením. Napatinované desky a medailon s barevně ne zcela stejným povrchem, vycházející z odlišných odstínů oxidace různých částí povrchu lva, související s více jak stoletým působením venkovního prostředí, byly předány 12. května zástupcům Městského úřadu Krásná Lípa. Při této příležitosti došlo ke kontrole první etapy opravy kamenného podstavce a obrubníku, zahájené restaurátorem BcA. Milošem Kubištou předešlý den. Na závěr všech prací proběhla 27. srpna montáž

*Účastníci odhalení pomníku v Krásné Lípě 29. 8. 2020
(archív města Krásná Lípa)*

obou desek a císařského medailonu, a tím se po několika desetiletích podařilo pomníku vrátit vzhled do roku 1908, tedy do doby svého vzniku. V plné kráse znovu začal připomínat krásnolipské občany, kterým se staly osudné výše uvedené válečné roky. V blízkosti byla instalována česko-německá informační tabule popisující historii pomníku a celá oprava směřovala na sobotu 29. srpna, kdy ve spolupráci Komitétu 1866 a některých členů zastupitelstva proběhlo jeho slavnostní odhalení v rámci přesunutých oslav 150. výročí povýšení Krásné Lípy na město. Oslavy, související s významným výročím, byly naplánované na sobotu 6. června, ale musely být v původním termínu zrušeny. Stalo se tak kvůli vážné situaci virového onemocnění Covid-19, který smrtelně zasáhl populaci lidí všech světadílů, a v důsledku toho vydaného nařízení vlády České republiky, ovlivňujícího chod všech odvětví průmyslu a veškerý veřejný život. Na závěr pasáže o krásnolipském pomníku bych rád vyslovil poděkování kolegovi V. Grofovi, který pro p. Jindřichovou a pracovníky slévárny zhotovil z dostupného dobového záznamu a obrazového materiálu grafické návrhy detailů ozdobného rámu s rozměry finálních desek, zhotovil rozložení textů s potřebnou velikostí a tvarem písmen a také sestavil náhled medailonu s ozdobným okrajem, v jehož středu byl umístěn stranový pohled na hlavu císaře Františka Josefa I., odpovídající jeho věku z počátku 20. století.

Slavnostní akt v Krásné Lípě nebyl jediný, který se podařilo ve spolupráci Komitétu 1866 a příslušné samosprávy zorganizovat. V první den měsíce srpna obec Březina s místními dobrovolnými hasiči připravila pro širokou veřejnost letní slavnost a v rámci jejího programu pietní vzpomínkou vzdala čest 3 rakouským

Pieta u kostela sv. Vavřince v Březině (foto M. Janoušek, 1. 8. 2020)

vojákům u pomníku ev. č. 55. Rovněž proběhla návštěva hřbitova u kostela sv. Vavřince a zde byla uctěna památka 6 pruských vojáků.

Omezení pohybu osob a jejich shromažďování v početně stanovených skupinách v jarních měsících v souvislosti s covidem mělo také za následek přesunutí termínu již tradiční brigády, spojené se sběrem odpadků podél silnice E268, procházející bojištěm u Kuřívod, až na 1. května. Od předcházejícího sběru v loňském roce oba příkopy opět „ozdobily“ různorodé a četné odpadky, takže naplnit 18 igelitových pytlů nedalo mnoho námahy. Souběžně se sběrem byl prováděn nátěr stojanu informační pavězy v Plouznici, stojanů informačních tabulí v Mimoni, popisující události v letech 1866, 1914-1918, a v Kuřívodech u kostela sv. Havla. Zvelebením prošly v uvedený den rovněž některé pomníky na bojišti u Mnichova Hradiště. Větší zásah po zimním a jarním období byl proveden u Žehrova

*Brigáda u Kosti dne 1. 5. 2020
(foto J. Náhlavský)*

*Čištění pomníku v Žehrově ev. č. 3
(foto P. Megela 1. 5. 2020)*

Dne 20. května začala oprava pomníku ev. č. 39 na bojišti u Svijan-Podolí a 28. srpna kamenosochař Petr Verich dokončil potřebné odborné zásahy. Rovněž pomník ev. č. 1 ze sousedního bojiště u Mnichova Hradiště se dočkal od náročné opravy v roce 2013 ve dnech 7. a 8. září obnovení hydrofobizace. Práce uskutečnila kamenická firma Josef a David Novotný a zásah opět podpořil odolnost kamenných částí nejen proti povětrnostním vlivům, ale také proti

*Opravený centrální pomník v Kuřívodách
14. 11. 2020 (foto J. Náhlavský)*

u pomníku ev. č. 3 a u křížovatky do Libošovic u pomníků ev. č. 1 a 2, které v souvislosti s historickými událostmi spadají do evidence památek jičínského bojiště, konkrétně se týkají srážky u Kosti 29. června 1866.

Brigáda 30. května, zaměřená po celou dobu svého trvání na sekání trávy na ploše bojiště u Mnichova Hradiště, znamenala zviditelnění většiny zdejších pomníků. V této lokalitě byla 15. srpna uskutečněna následná brigáda, která spočívala ve stejné náplni.

*Svijany, brigáda 5. 12. 2020
(foto J. Náhlavský)*

vodnímu rozstříku od kol projíždějících aut na velmi blízké a frekventované silnici E268. Centrální pomník kuřívodského bojiště stejného evidenčního čísla prošel poprvé od roku 2007 celkovou opravou, provedenou firmou Martina Mynaříka a probíhající během července až září.

U pomníku ev. č. 51 na bojišti u Mnichova Hradiště bylo provedeno několik manuálních činností členy našeho spolku. Nejdříve 20. října odstranili dřívější nevyhovující cihlové podložení a vybetonovali nový základ. Během další brigády byl 14. listopadu sokl s křížem do něho osazen a okolí uklizeno po těžbě dřeva. V tento den jiná skupina na tomto bojišti

posekala trávu a shrabala listí. Určité práce zároveň probíhaly i na kuřivodském bojišti. Dne 5. prosince bylo na zimní období neobvykle teplé počasí, a proto brigádníci svoje nadšení spojili většinou s hrabáním listí na bojišti u Mnichova Hradiště, Svijan-Podolí, Kuřivod a u tří pomníků ze srážky u Kosti.

Během roku nezůstaly opomenuty ani ostatní pomníky lokality severních Čech, nacházející se na Liberecku. Údržba jejich okolí byla opakovaně prováděna podle četnosti výskytu plevelů a intenzity růstu trávy nebo v podzimním čase práce představovalo odstranění listí. Rozsáhlejší zákroky si vyžádal pomník v Jablonci nad Nisou – Kokoníně ev. č. 19, kde navíc musely být během roku průběžně sestřihávány rostoucí šlahouny růží a odstraňovány odkvetlé části rostlin.

Zpráva technického referenta pro oblast Moravy a Slezska Jiří Synek, zást. Miroslav Svoboda

Obec Čejč nechala restaurátorsky očistit náhrobek generálporučíka Clauswitz (ev. č. 26) a obnovit informační tabuli zničenou větrem.

V průběhu první poloviny roku 2020 byl dokončen bezplatný převod pomníku pruského poručíka Franckenbergera (ev. č. 42) z majetku Komitétu 1866 na město Prostějov.

První větší brigáda v roce 2020 se konala 8. 5. a byla zaměřena na celkovou údržbu pomníků na Tovačovsku a Přerovsku. Nejprve byly J. Březinou (27. prapor polních myslivců), V. Hradilem a J. Synkem očištěny všechny pomníky na katastru Tovačova (ev. č. 1–8) včetně vytrhání plevelů z tělesa kamenné mohyly ústředního pomníku a bylo upraveno jejich okolí. Také byly očištěny všechny stojany tovačovské naučné stezky. Následovala drobná očista pomníku na hřbi-

Tovačov, čištění pomníku pplk. Behra
8. 5. 2020 (foto J. Synek)

Tovačov, likvidace trávy na centrální mohyle
8. 5. 2020 (foto J. Synek)

tově v Hrubčicích (ev. č. 10) a poté odkopání naplavené hlíny a trsů trávy okolo kříže na místě jezdecké srážky u Čechůvek (ev. č. 11) a jeho kompletní omytí. Práce zakončila úprava okolí hromadného hrobu v Rokytnici (ev. č. 15), pomníku jezdecké srážky v Dluhonicích (ev. č. 12) a votivního kříže ve Věrovanech (ev. č. 9).

V neděli 24. 5. 2020 V. Hradil obnovil nátěr plastik Krista na křížích u ústředního pomníku (ev. č. 3) a u starého mlýna (ev. č. 7) v Tovačově. Spolu se svým synem Petrem také očistili 26. 5. 2020 tlakovou vodou kříž u Čechůvek (ev. č. 11).

Další brigáda, tentokrát zaměřená na nátěr všech stojanů naučné stezky Po stopách bitvy u *Tovačova 1866* (barvy a štětce zajistilo město Tovačov), proběhla v sobotu 6. června 2020 a zúčastnili se jí V. Hradil, J. Jemelka, J. Synek a dále J. Březina, J. Juna, Z. Junová (všichni 27. prapor polních myslivců) a O. Král (6. prapor polních myslivců). V odpoledních hodinách ještě J. Březina, V. Hradil a J. Synek hydrofobizovali kříž u Čechůvek (ev. č. 11).

Dne 12. července 2020 upravili J. Juna, Z. Junová a J. Březina (27. prapor polních myslivců) hroby admirálů Lehnerta (účastník bitvy u ostrova Vis) a Löflera na hřbitově v Olomouci-Nefedíně.

J. Jemelka zajistil výměnu tabulek na kříži v Širokém Brodě (ev. č. 115), které obsahovaly chybný text. Tabulka na sokl kříže byla vyrobena u reklamní firmy Jiří Hurta Přerov a text na litinovou tabulku na kříž, dodanou V. Hradilem, zhotovil písmomalář Robin Šindler. Vlastní osazení obou tabulek provedl J. Jemelka spolu s uměleckým kovářem panem Jiřím Jurdou 23. 9. 2020.

*Nátěr stojanů NS Tovačov 6. 6. 2020
(foto J. Juna)*

*P. Hradil při čištění kříže v Čechůvokách
26. 5. 2020 (foto V. Hradil)*

V průběhu roku provedl J. Synek pravidelnou údržbu kříže vojína H. Clasen v Moravském Krumlově (ev. č. 53), pomníku kyrysníka W. Bülowa v Ivani (ev. č. 27), hrobu generálporučíka Clausewitze v Čejči (ev. č. 26) a pruského pomníku v Kroměříži (ev. č. 43). Sběr odpadů u pomníků v okolí Tovačova provedl také V. Hradil.

V průběhu roku 2020 byl také třikrát upraven pruský hřbitov v Mi-

Hydrofobizace kříže u Čechůvek
6. 6. 2020 (foto V. Hradil)

Údržba hřbitova v Mikulově 25. 4. 2020
(foto J. Synek)

kulově (25. 4., 16. 8. a 7. 11.), přičemž byly očištěny všechny náhrobky a odstraněn plevel z jejich okolí. Údržbu pomníků a jejich okolí provedli J. Synek s rodinou a M. Svoboda. Sekání trávy a prořezávání stromů na hřbitově zajišťuje město Mikulov.

Pieta u hrobů admirálů v Olomouci 25. 7. 2020 (foto Z. Junová)

V sobotu 18. července 2020 se v Dubu nad Moravou ve velmi přátelském duchu konala pietní vzpomínka na vojáky padlé v roce 1866 v okolí obce. Akce organizované J. Synkem se zúčastnili představitelé Dubu (starosta I. Čechman, místostarosta L. Vaňák a člen rady P. Piňos) a 20 návštěvníků. Následovala již 24. vycházka po bojišti u Tovačova, v rámci které J. Synek a J. Jemelka za místy deštivého počasí provedli 20 návštěvníků po nejzajímavějších místech spojených s průběhem tovačovské srážky z 15. července 1866. Vycházky se zúčastnil starosta města M. Svoboda, 4 členové našeho spolku a jako doprovod J. Březina a J. Juna v dobových uniformách 27. praporu polních myslivců.

Z důvodu opatření proti koronaviru se konala v Olomouci 25. července 2020 spíše komorní vzpomínka na rok 1866 a námořní bitvu u ostrova Vis (Lissa) u hrobů kontradmirála Josefa von Lehnerta a viceadmirála Franze Löflera na městském hřbitově. Akci zorganizovali J. Juna, Z. Junová a J. Březina od 27. praporu polních myslivců. Přítomni byli rovněž O. Král (6. prapor polních myslivců) s manželkou a členové našeho spolku J. Jemelka a V. Hradil. V průběhu roku se podařilo zapsat oba admirálské hroby do Centrální evidence válečných hrobů, vedené ministerstvem obrany.

Zpráva technického referenta pro oblast Čechy Jiří Hanuš

Během roku 2020 se nezdařilo realizovat opravu hrobu pruského vojáka A. Kargerera v Chrastové Lhotě (OC 012), stále se o ní jedná. Zatím také nedošlo k opravě mramorové desky na hrobě setníka A. Oberbachera (OC 086) na Olšanských hřbitovech. Po posouzení restaurátorem Z. Zelinkou bylo rozhodnuto nahradit původní poškozenou desku kopií.

*Opravený pomník v Čáslavi
(foto J. Vilím)*

Dne 19. 1. 2020 byla odeslána žádost o zaregistrování veteránského pomníku ve Vrchlabí (OC 201) do evidence válečných hrobů ministerstva obrany. V současné době je již pomník v této evidenci zanesen.

Město Čáslav nechalo zrestaurovat pomník, věnovaný padlým příslušníkům 21. pěšího pluku v letech 1859, 1866 a 1878 (OC 016), přičemž na opravu získalo dotaci od ministerstva obrany ve výši 70.100 Kč.

Oprava pomníku osmi pruských vojáků zemřelých v roce 1866 v Roudnici nad Labem (OC 112) byla realizována v podzimních měsících, ale takovým nekvalitním způsobem, že bylo nutné na městský úřad našim spolkem zaslat dopis, upozorňující na její nevhodné provedení. Město Roudnice na tyto práce získalo dotaci ministerstva obrany ve výši 79.040 Kč a můžeme doufat, že současný nevyhovující stav bude v následujícím roce napraven.

*Pomník v Roudnici nad Labem
(foto M. Barus)*

V září 2020 informoval pan Petr Král, který pátrá po stopách historických událostí a památkách na Havlíčkobrodsku, Komitét 1866 o nálezu hromadného hrobu v Havlíčkově Brodě – Perknově. Jak je vidět, je stále co objevovat.

V průběhu roku 2020 jednal P. Megela se správou Olšavských hřbitovů o možnosti opravy hrobu malíře R. Ottenfelda, k jejíž realizaci dojde v příštím roce.

V letních měsících došlo v obci Lužany k poškození tabule naučné stezky. Vzhledem k tomu, že je prasklá, bude nahrazena tabulí novou. Zde bych rád zmínil dobrou spolupráci se starostou obce ing. M. Mitlöhnerem.

Historický klub Záviš zjistil na hřbitově ve Svitavách aktivity, vedoucí ke zřizování nových hrobových míst, které již zasahovaly do dvou hromadných hrobů z roku

*Hromadný hrob
v Havlíčkově Brodě – Perknově
(foto P. Král)*

Z. Pátek a P. Šolcová objevili na hřbitově v Plzni hroby účastníků války v roce 1866, a to doktorů J. Čermáka a E. Kolbeho (OC 202) a MUDr. A. Halla (OC 203).

Během návštěvy Jižních Čech navštívil a zdokumentoval J. Jemelka většinu památek, které se v tom kraji nachází. Konkrétně šlo o památky v Chudenicích (OC 149), Kovářově (OC 205), Sedlčanech (OC 207), Štětkovicích (OC 118), Pištině (OC 204) a Údraži (OC 151). Jedná se vesměs o votivní památky. Zděná boží muka v Pištině byla do té doby pro Komitét 1866 neznámá.

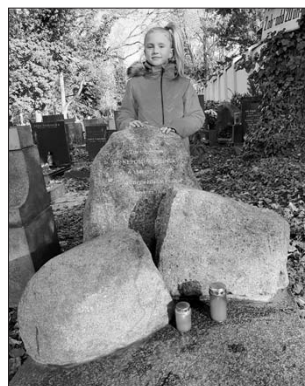
*Zděná boží muka v Pištině
(foto J. Jemelka)*

1866. Po dohodě s archeology v Litomyšli, a prostřednictvím městského historika, byla tato činnost na obou místech zastavena. Je potěšitelné, že byla městem nabídnuta úprava celého hrobového místa 180 pruských vojáků.

Hrob R. Ottenfelda v Praze po úpravě (foto P. Megela)

Za údržbu památek během roku 2020 v okolí svých bydlišť, či pomoc při práci na generálním katalogu, patří velký dík jak členům předsednictva, tak i Petru Megelovi, Ivanu Stolínovi, Miloslavu Štrychovi, Zdeňku Pátkovi, Petře Šolcové, Pavlu Vodičkovi, Petru Vondrovi a v neposlední řadě i členům historického klubu Závěš.

Anna Megelová při dušičkové pietě (foto P. Megela)

POŘÁDÁNÍ VZPOMÍNKOVÝCH, KULTURNÍCH A SPOLEČENSKÝCH AKCÍ

V roce 2020 Komitét 1866 pořádal nebo se podílel na následujících stěžejních akcích:

3. 7. 2020 – Probluz – na hřbitově u kostela Všech svatých se konalo slavnostní odhalení kopie plastiky orlice na pomníku 7. vestfálského pěšího pluku č. 56¹⁾ za účasti zástupců Královéhradeckého kraje, města Hradce Králové, Muzea východních Čech v Hradci Králové, zástupců obcí Dolní Přím, Máslojedy, Třesovice a zemědělského družstva Všešary, členů Komitétu 1866 a několika desítek vojáků v dobových uniformách. Hned v úvodu představil ředitel projektu *Königgrätz 1866* a velitel Gardy města Hradce Králové pan R. Balcárek okolnosti vzniku myšlenky vytvořit novou kopii orlice a přiblížil jednotlivé dárcy finančních prostředků na tento záměr. S dalšími projevy vystoupili hejtman Královéhradeckého kraje J. Štěpán a jeho náměstkyně M. Berdychová, náměstkyně primátora města Hradce Králové M. Štayrová, senátor J. Malý, starosta obce Dolní Přím

¹⁾ Monumentální mramorový obelisk v Probluzi, věnovaný příslušníkům 7. vestfálského pěšího pluku č. 56, kteří padli v boji o obec 3. července 1866, byl odhalen 7. 11. 1867 a jeho vrcholek zdobila bronzová plastika orlice. Originál byl však v roce 1999 neznámým pachatelem ukraden a v následujících letech byl nahrazen kopií z plastu. Bohužel i tato kopie orlice byla ukradena v roce 2010. V letošním roce byla vytvořena ve slévárně HVH spol. s r.o. v Horní Kalné nová kopie orlice z plastu (umělého bronzu) a byla osazena na pomník restaurátorem Jiřím Soukupem. Finanční prostředky na obnovu pomníku byly získány z individuální dotace od Královéhradeckého kraje (42.000 Kč), z daru Gardy města Hradce Králové, z.s. (20.000 Kč) a zbytek peněz uhradil Komitét 1866 (20.778 Kč).

Probluz 3. 7. 2020, odhalení opraveného pomníku (foto J. Hanuš)

P. Švasta a předseda Komitétu 1866 M. Suchý. Po slavnostním odhalení orlice a položení věnců a kytic pomník požehnal nechanický farář M. Benko a pronesl modlitbu za vojáky padlé v krvavé královéhradecké bitvě. Jako výraz díky předal Komitét 1866 pamětní dekrety Královéhradeckému kraji, Gardě města Hradec Králové a obci Dolní Přím. Celou slavnost, kterou moderoval místopředseda Komitétu 1866 J. Synek, zakončilo několik čestných salv z dobových zbraní. Je třeba poděkovat všem, kteří k záměru osazení kopie orlice na pomník jakkoli přispěli. Zvláště musíme vyzdvihnout významný podíl technického referenta Komitétu 1866 pro oblast severních Čech J. Náhlovského na zajištění nezbytné formy a na průběžné kontrole výroby odlitku.

3. – 4. 7. 2020 – Chlum – vzpomínkové akce ke 154. výročí bitvy u Hradce Králové byly v letošním roce značně omezeny kvůli opatřením v souvislosti s epidemií koronaviru Covid-19 (byl zrušen plánovaný rozsáhlý páteční program v Hradci Králové a zrušena byla také sobotní bitevní ukázka, která každoročně přiláká na Chlum několik tisíc diváků). Výročí tak mělo především pietní ráz a bylo zahájeno v pátek 3. července 2020 od 14 hodin odhalením opraveného pomníku 7. vestfálského pěšího pluku č. 56 v Probluzi. V 15.30 hod. následovalo slavnostní otevření upravené expozice Muzea války 1866 na Chlumu, doplněné o přednášku historika J. Šrámka o významu sepulkrálních památek. Od 18 hod. byla v kostele Proměnění Páně na Chlumu sloužena nechanickým farářem M. Benkem a administrátorem farnosti Všestary J. Brožkem zádušní mše za padlé v bitvě u Hradce Králové. V Hradci Králové v té době proběhlo slavnostní zvonění zvonu Augustin v Bílé věži. Páteční program byl zakončen nočním pochodňovým průvodem obcí Chlum a pietním aktem na Pruském hřbitově.

*Pruská hudba před kostelem na Chlumu 3. 7. 2020
(foto J. Synek)*

*M. Benko a J. Brožek
při bohoslužbě
v chlumském kostele 3. 7. 2020
(foto J. Synek)*

V sobotu 4. července 2020 připravilo Muzeum války 1866 na Chlumu celodenní program zaměřený na děti, který byl doplněn seminářem archeologa Univerzity Hradec Králové M. Holase, zabývajícím se výbavou vojáků prusko-rakouské války a také problematikou nálezů válečných hrobů. Od 11 hodin se u pomníku Baterie mrtvých na Chlumu konal pietní akt, kterého se zúčastnili kromě velkého množství členů klubů vojenské historie v dobových uniformách i zástupci Královéhradeckého kraje (hejtman J. Štěpán a náměstkyně M. Berdychová), města Hradce Králové (primátor A. Hrabálek a náměstek J. Bláha), Muzea východních Čech v Hradci Králové (ředitel P. Grulich a vedoucí J. Hrubecký), dále europoslanec T. Zdechovský, senátor J. Malý, ředitel krajského vojenského velitelství plk. T. Rak, předsedkyně Mikroregionu obcí Památkové zóny 1866 J. Kuthanová, ředitelka ZD Všestary M. Nebeská, zástupci obcí Máslojedy (starostka B. Karešová, místostarosta P. Sailer) a Třesovice (P. Mrkvička),

18. pěší pluk v lese Svítb 4. 7. 2020 (foto J. Synek)

zástupce Ferdinandova řádu 1561 I. Dubec, filmový a divadelní herec V. Vydra, ředitel projektu vzpomínkových akcí *Königgrätz 1866 R.* Balcárek a zástupci Komitétu 1866 (předseda M. Suchý, místopředseda J. Synek a řada jeho dalších členů). Odpoledne se uniformovaní vojáci pěším pochodem přesunuli k lesu Svíb, kde proběhl pietní akt u pomníku 8. praporu polních myslivců, v rámci něhož vystoupili s projevem starosta obce Čistěves K. Tuček, předseda Komitétu 1866 M. Suchý a ředitel projektu vzpomínkových akcí *Königgrätz 1866 R.* Balcárek. Následovala krátká bitevní ukázka v lese a po ní pietní akt u pomníku rakouského plukovníka Poekcha. Celou akci zakončilo dekorování příslušníků pruských jednotek stuhami za odsloužené roky. Zástupcům Historického c. k. řadového pěšího pluku č. 18 L. Petráčkovi a M. Klikovi byla představitelem mezinárodního řádu Křížovníků s červeným srdcem – Cyriaků P. Encem předána Medaile cti jako poděkování za péči o válečné hroby. Na závěr proběhlo u c. k. pěšího pluku č. 18 také předání nových členských průkazů a odznaků.

Vycházka u Tovačova 18. 7. 2020
(foto V. Hradil)

18. 7. 2020 – Pietní akt v Dubu nad Moravou a vycházka po bojišti u Tovačova – tradiční vycházka po největším moravském bojišti, pořádaná městem Tovačov a Komitétem 1866 a vedená J. Synkem a J. Jemelkou. Při ní se návštěvníci seznámili s průběhem bojů na Tovačovsku a Přerovsku a zhlédli památky, připomínající tuto událost. U ústředního pomníku bojiště byl uspořádán pietní akt, při kterém bylo vzpomenuo na vojáky padlé na okolních polích. Akci předcházela

pietní akt na náměstí v Dubu nad Moravou, kde zástupci městyse položili věnec ke kříži, připomínajícímu oběti válečného roku 1866.

25. 7. 2020 – Olomouc – v komorním duchu byl připomenut v Olomouci rok 1866 a námořní bitva u ostrova Vis (Lissa), která se odehrála dne 20. července 1866. Při této příležitosti se konala vzpomínková akce u hrobu kontradmirála Josefa von Lehnerta, který se přímo této bitvy zúčastnil a je zde v Olomouci pochován se svou ženou Fanny von Lehnert. Vzpomínka byla věnována i druhému olomouckému rodáku viceadmirálu Franzi Löflerovi, který má rovněž náhrobek v Olomouci. Akci zorganizovali Jan Juna, Zdena Junová a Jan Březina od 27. praporu polních myslivců. Přítomni byli rovněž Ondřej Král (6. prapor polních myslivců) s manželkou, za Komitét 1866 Jiří Jemelka a Václav Hradil. V průběhu vzpomínky se přidali i náhodní diváci z řad veřejnosti.

1. 8. 2020 – Březina – součástí letní slavnosti obce Březina se stala i vzpomínková akce na válku roku 1866, organizovaná technickým referentem Komitétu 1866 pro oblast severních Čech J. Náhlovským. Nejdříve byli přítomní diváci v krátkosti seznámeni s historií tohoto válečného konfliktu ve spojitosti s Březinou a také byli představeni přítomní vojáci v dobových uniformách. Mluvené slovo

zakončila zmínka o pomníku ev. č. 55 vedle budovy obecního úřadu a o pomníku ev. č. 53 na hřbitově u kostela sv. Vavřince. Konečnou tečkou se stalo poděkování starostce obce ing. Dagmaře Svobodové za příspěví na opravu pomníku u obecního úřadu v roce 2018. Následoval pietní akt u obou pomníků, u nichž byly položeny kytice za obec i za Komitét 1866. Členové Spolku vojenské historie Liberec v unifor-

Březina 1. 8. 2020 (foto M. Jonášová)

mách saských myslivců provedli před kulturním programem v Březině pietní akt u pomníku ev. č. 35 u Sychrova, který byl postaven na památku jezdce Hofmanna ze saského 1. jezdeckého pluku. Za Komitét 1866 se březinské akce zúčastnili J. Náhlovský, P. Novák, M. Janoušek, M. Macek, P. Daníček, M. Malach, D. Koral, J. Třešňák a Š. Novák.

29. 8. 2020 – Krásná Lípa – slavnostní odhalení opraveného pomníku Lva, připomínajícího zemřelé občany v polním tažení v roce 1859 proti armádě Sardinsko-piemontského království a v roce 1866 proti Prusku. Program začal přednesem písně Čechy krásné, Čechy mé a hranou scénkou rumburského divadla Hraničář. Následoval projev starosty města Jana Koláře a předsedy Komitétu 1866 M. Suchého. Poté byl zahalený pomník odkryt J. Kolářem a prezidentem polského města Zyrardowa p. Lucyanem Krzysztofem Chrzanowskim a před všemi přítomnými se opravený pomník ukázal v celé své kráse, jako v době svého vzniku v roce 1908. Na kamenném podstavci byla znovu umístěna deska související s 60. výročím vlády císaře Františka

Odhalení pomníku v Krásné Lípě 29. 8. 2020 (archív města Krásná Lípa)

Josefa I. a Carlem Dittrichem, čestným členem Vojenského veteránského spolku v Krásné Lípě, a deska se jmény padlých vojáků u Solferina v roce 1859 a u Jičina a Hradce Králové v roce 1866. Čelní stranu podstavce opět ozdobil medailon

císaře. Požehnání opraveného pomníku i nového praporu Krásné Lípy provedl generální vikář litoměřické diecéze Martin Davídek se spoluúčastí krásnolipského faráře Antonína Sedláka. Po čestné salvě a národní hymně následovalo předání darů městu Krásná Lípa ze strany Komitétu 1866 jako poděkování za provedenou opravu a účastníci v dobových uniformách obdrželi od města Krásná Lípa pamětní minci, vydanou k této příležitosti. Slavnost ukončilo vysazení stromu česko-polského partnerství, které provedli J. Kolář a L. K. Chrzanowski. Celá akce proběhla v rámci dvoudenních oslav 150. výročí povýšení Krásné Lípy na město.

5. 9. 2020 – XXIX. manévry a Rozsvícený Svíb – již 14. ročník Čistěveského putování za myslivcem, aneb rozsvícený Svíb, kterého se zúčastnilo velké množství návštěvníků, uspořádali Historický C. k. řadový pěší pluk č. 18, z.s., Muzejní historický klub Záviš Svitavy a Sbor dobrovolných hasičů Čistěves za podpory Komitétu 1866 a obce Čistěves. Akci, jejímž smyslem je uctění památky padlých vojáků rozsvícením světel u všech hrobů a pomníků ve svíbském lese, vedl M. Štrych. Za hojně účasti příslušníků klubů vojenské historie v dobových uniformách byl vykonán pietní akt a farářem M. Benkem odsloužena krátká mše u pomníku Myslivce, uspořádána pak bitevní ukázka na okraji lesa a zapáleny svíčky u většiny zdejších památek. Martin Klika z 18. pěšího pluku všechny uniformované účastníky ocenil velmi kvalitně provedenou pamětní medailí. Prodej publikací Komitétu 1866 byl zajištěn Ivanem Stolínem. Původně byla akce plánována na 30. 5. 2020, ale kvůli koronaviru musela být přesunuta na začátek září.

*Baterie ViMus u Radimi 19. 9. 2020
(foto P. Lazurko)*

19. 9. 2020 – 154. výročí bitvy u Jičina – tradiční vzpomínková akce u příležitosti 154. výročí bitvy u Jičina, pořádaná neziskovou organizací Muzeum přírody Český ráj z. s. a Komitétem 1866 a organizovaná P. Lazurkem, se v dopoledních hodinách konala v obci Radim. Členové vojenských historických jednotek prošli obcí a zastavili před radnicí, kde byli přivítáni starostkou obce Radim Zdeňkou Stříbrnou. Poté se vojsko přesunulo před hřbitov, kde byly uspořádány

ukázky výcviku. Následovalo seznámení s děním v Radimi v roce 1866. S obcí je spjat osud Augusta Bystronovského, který na Jičínsku bojoval ve věku 26 let jako podporučík u 8. setniny 18. pěšího pluku.²⁾ U jeho hrobu na hřbitově se konal piet-

²⁾ Během bojů o obec Zámezí byl střelen do prsou. Těžce raněného ho na zádech z bojiště odnesl desátník Andreas Fischer. Později však byl těžce raněný podporučík ponechán svému osudu v příkopu u státní silnice na Hořice. Tam jej našel rolník z Radimi a odvezl ho do Dřevěnice, kde podporučík téhož dne zemřel. Původně byl pohřben na starém hřbitově v Radimi u kostela, ale po jeho zrušení byla 5. 12. 1958 provedena exhumace a ostatky byly uloženy na novém radimském hřbitově.

ní akt, přičemž čestnou stráž u pomníku tvořili vojáci v uniformách 18. pěšího pluku z Hradce Králové, tedy stejné jednotky, ke které podporučík náležel. Po pietním aktu následovala malá bitevní ukáзка a po jejím ukončení starostka obce předala zúčastněným historickým jednotkám pamětní stuhu. Odpoledne probíhalo tradičně ve středu rakouské obranné linie v obci Prachov. U pomníku v Prachovském sedle byl proveden pietní akt k uctění památky vojáků padlých na jičínském bojišti. Připomenuto bylo i několik kamarádů z řad historických jednotek, kteří nás tento rok opustili. Letos jsme si navíc připomněli rovných 130. let od postavení čtyř pomníků v Prachovském sedle, věnovaných vojákům 35. pěšího pluku z Plzně, který bránil Prachovské skály. Tyto pomníky nechal roku 1890 na své náklady

Pieta v Prachově 19. 9. 2020 (foto P. Lazurko)

postavit tehdejší majitel panství Ervin hrabě Schlik. Následovala bitevní ukáзка, provedená na autentickém místě, a to v lese v místech, kde Rakušané v roce 1866 čelili pruskému postupu. Diváci zde obdivovali útok pruské pěchoty do prudkého svahu, kde vojákům v okovaných botách ujížděly nohy na jehličí. Nad nimi ve svahu byli rozvinutí saští myslivci a rakouská pěchota. Večer pak vojáci v historických uniformách navštívili všechny pomníky na válku roku 1866 v obci Prachov a zapálili zde svíčky.

Přípravy akce byly tento rok kvůli koronavirovým opatřením velmi složité. Z důvodu uzavření hranic nemohli přijet nahlášení účastníci z Německa a omluvily se i některé jednotky z Čech. Přesto se akce zúčastnilo 59 vojáků v historických uniformách, někteří z nich z Rakouska, – rakouská armáda: 8. pěší pluk Brno, 13. hraničářský pěší pluk, 18. pěší pluk z Hradce Králové, 49. pěší pluk z Rakouska, 73. pěší pluk ze Železnice, 74. pěší pluk z Jičína se svou kadetní setninou a dělostřelecká baterie Vimus; saská armáda: 2. saský myslivecký prapor (SVH Liberec) a sanitní jednotka saského armádního sboru; pruská armáda: 1. gardový pěší pluk (Garda města Hradec Králové), gardový granátnický pluk č. 2 císaře Františka (Českomoravský KVH Předměřice nad Labem) a 2. magdeburský pěší pluk č. 27.

O akcích lokálního charakteru se zmiňují ve svých zprávách příslušní techničtí referenti.

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Náš spolek v roce 2020 vydal průvodce *Naučná cyklostezka Po stopách války roku 1866 na Hořicku*, který popisuje trasu spojující bojiště u Jičína a Hradce Králové, vedoucí od Valdic přes Hořice až do Cerekvíce nad Bystřicí, přičemž dvě samostatné odbočky vedou do Miletína a Milovic. Průvodce popisuje události

prusko-rakouské války v jednotlivých obcích a všechny pomníky, které se v této oblasti nacházejí. Text je doplněn velkým množstvím fotografií a kreseb a v některých místech úryvky z kronik.

V uplynulém roce vyšla opět dvě čísla spolkového časopisu *Bellum* 1866. První z nich obsahovalo výroční zprávu za rok 2019, rozsáhlou studii o saských zdravotnických zařízeních a jejich pomnicích v okolí Vídně, články o Václavu Červinkovi a Quido Renatovi, odhalení cholerového kříže v Chvalčově, o pruském hrobě v dolnorakouském Hörersdorfu, přehled literatury vydané v roce 2019 a část zápisů ze zasedání předsednictva našeho spolku.

Ve druhém čísle byly publikovány články o okolnostech úmrtí plukovníka Lebelternera a jeho hrobě v Sierndorfu, o pomnicích v polském Koszalinu, v Olomouci nebo ukrajinských Berežanech, pohled na J. N. Steinského očima hoříckých kronik a rozsáhlé studie o hrobech židovských obětí války roku 1866 a choleře na Moravě. Dále vzpomínky V. V. Tomka nebo F. Dytrycha, střípky ze vzpomínek na rok 1866 na Litomyšlsku a druhá část zápisů ze zasedání předsednictva a valných hromad Komitétu 1866.

Při příležitosti oprav památek byly v roce 2020 I. Tejklem vydány následující tiskové zprávy, které byly poskytnuty regionálnímu i celostátnímu tisku:

- V rámci letošních omezených vzpomínkových akcí na bitvu u Hradce Králové 1866 bude odhalen další opravený pomník (kopie orlice na pomník 7. vestfálského pěšího pluku č. 56).
- Opravy pomníků z války 1866 v letošním roce pokračovaly i během opatření proti COVID-19 (věnovala se opravě souboru pomníků u Dlouhých Dvorů).
- Opravy pomníků z války 1866 pokračují i díky jejich soukromým majitelům (renovace kříže v Benátkách).

PODPORA ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU

Pořádání různých akcí pro veřejnost bylo v roce 2020 značně omezeno kvůli opatřením v souvislosti s epidemií koronaviru, řada z nich musela být zrušena a z plánovaného programu na tento rok zbylo ubohé torzo.

Byly provedeny rozsáhlé renovace některých naučných stezek, především na bojišti u Náchoda a České Skalice, podrobně je tato problematika popsána v kapitole Grantová a dotační politika Komitétu 1866.

Město Jaroměř na své náklady nechalo vyrobit a osadilo nový stojan zastávky č. 29 NS Česká Skalice – Sviništiny – Josefov 1866, odstraněný při rekonstrukci Komenského mostu.

Také v průběhu roku 2020 uspořádal P. Lazurko, stejně jako v předchozích letech, sérii vycházek po stopách bojů v Jičíně. Trasa

Jeden z nových stojanů naučné stezky u kostela v Malé Skalici (foto T. Vondryska, 20. 11. 2020)

těchto vycházek, hojně navštěvovaných veřejností, vedla po městě Jičíně, kde byli účastníci seznámeni s průběhem bitvy v roce 1866 a měli možnost si za doprovodu členů Kadetní setniny jičínského pěšího pluku č. 74 prohlédnout několik pomníků. Vycházky se konaly vždy v podvečer každé pondělí od 22. června do 31. srpna. O výročí jičínské bitvy 29. června 2020 také uspořádal P. Lazurko vycházku z Prachova do Jičína.

Dne 16. srpna 2020 se na Prachově konala tradiční vycházka do Prachovských skal s názvem „Kudy prošel císařpán“. Akce se pravidelně účastní i příslušníci tradičních historických jednotek, a to zejména z období 1866. Byl přítomen jičínský kadet 74. pěšího pluku, příslušník 73. pěšího pluku a rakouský dělostřelec. Celou akci provázal přítomně v uniformě setníka rakouského mysliveckého praporu č. 14 P. Lazurko.

Další vycházky po bojištích války roku 1866 byly uspořádány T. Vondryskou u České Skalice nebo J. Synkem u Tovačova.

Pořádání přednášek pro širokou veřejnost bylo v podstatě znemožněno opatřeními v souvislosti s epidemií koronaviru. Z online přednášek můžeme uvést například:

- 3. prosince 2020 – v rámci 29. archivního čtvrtku, pořádaného Ústavem pomocných věd historických a archivního studia Masarykovy univerzity v Brně, online přednáška M. Svobody na téma *Cholera – „koronavirus“ 19. století*.

SPOLKOVÁ ČINNOST KOMITÉTU 1866

U příležitosti 30. výročí založení našeho spolku bylo vytvořeno výroční logo Komitétu 1866, které bylo po celý rok užíváno při všech oficiálních příležitostech (web spolku, hlavičkový papír, facebookové profily, e-mailová komunikace). Autorem je Ivan Tejkl, který pro svůj návrh využil stávajícího spolkového loga a k němu přidal vnější okružní s nápisy 30 LET a 1990-2020.

V roce 2020 se konala čtyři zasedání předsednictva, která se uskutečnila v termínech 18. ledna (Muzeum východních Čech, Hradec Králové), 16. května (OÚ Máslojedy), 12. září (restaurace Starý pivovar, Dvůr Králové nad Labem) a 11. prosince (online předsednictvo).

Bohužel byla spolková činnost v roce 2020 zásadně ovlivněna vývojem epidemie koronaviru Covid-19 a několika vlnami opatření, směřujících k jejímu zmírnění. Zasedání předsednictva, původně naplánované na 14. března, muselo být z důvodu nemožnosti setkání se větší skupiny lidí zcela zrušeno, prosincové předsednictvo bylo uspořádáno jako online konference.

Stejný osud potkal i obě valné hromady spolku. Jarní valná hromada byla původně plánovaná na 25. dubna do Všestar, přičemž její součástí měly být doplňkové volby do kontrolní komise a také vycházka Úvozem mrtvých na Chlum a připomínka 30. výročí obnovy spolku v hostinci U Polních myslivců. Kvůli stále prodlužovanému nouzovému stavu a s tím souvisejícímu zákazu shromažďování a uzavření restauračních zařízení byla nakonec valná hromada zrušena a jako výroční byla plánována valná hromada v termínu 24. října 2020. Na

tento termín bylo v rámci Dušiček na bojišti také naplánováno slavnostní odhalení opravených pomníků u Dlouhých Dvorů, a tak byly pro valnou hromadu zmluveny prostory v nedalekých Střezeticích. Vzhledem ke stále se zprísňujícím opatřením v souvislosti s druhou vlnou koronaviru muselo být upraveno plánování valné hromady – její program byl zkrácen a měla se přesunout přímo na pole k pomníkům u Dlouhých Dvorů (pro tento účel měl být zapůjčen také velký stan), ale nakonec muselo být i toto spolkové setkání zrušeno. Členům spolku byly alespoň v průběhu roku rozeslány 3 Bulletin, ve kterých byly zveřejněny podrobné informace o fungování a hospodaření Komitétu 1866, neboť veškeré setkávání bylo velmi omezeno.

V sobotu 29. 2. 2020 se za zimního počasí uskutečnila spolková exkurze Komitétu 1866 na bojiště u Jičína, vedená technickým referentem Petrem Lazurkem. Část účastníků se sešla již na vlakovém nádraží v Jičíně, část jich dorazila do Železnice automobily, kde byla exkurze zahájena, a dle potřeby přejížděla na jednotlivé lokality a vyčkávala, než dorazí pěší část výpravy. Celkem 20 účastníků tvořili členové Komitétu 1866, SVH Liberec a také zájemci z řad veřejnosti. Část trasy v kočárku absolvovala i dcera technického referenta Lucie Lazurková. Z nádraží v Železnici se všichni přesunuli okolo sochy sv. Václava ke kostelu, kde si prohlédli zdejší pomníky. Byly zde čteny také úryvky z dějin rakouského 18. pěšího pluku. Poté exkurze pokračovala ve směru útoku tohoto pluku do prostoru rybníku Valcha a pak až do Zámezí. V Podůlší byl prohlédnut nový typ stojanu zastávky naučné stezky, následovala cesta k pruským pomníkům v lokalitě „na Luňáčku“ a dále k pomníkům v okolí Dílců a na vojenský hřbitov u ossaria v obci Kbelnice. Po přesunu do Jičína byla navštívena lokalita „Na Žabinku“ a „Letná“ a exkurze pokračovala po trase postupu pruských jednotek na Valdštejnovo náměstí, odkud se na přání části účastníků přešlo kolem kasáren 74. pěšího pluku na městský hřbitov. Exkurze byla ukončena v 16.00 hod. a ti, kteří absolvovali celou trasu pěšky, ušli celkem 18 km terénem.

K 25. 12. 2020 byl do předsednictva spolku přijat Petr Megela a jmenován do funkce zástupce technického referenta pro oblast Čechy.

Zámezí, exkurze 29. 2. 2020

Kbelnice, exkurze 29. 2. 2020 (foto J. Vilím)

SPOLUPRÁCE S ÚŘADY STÁTNÍ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY

Spolupráce s úřady pokračuje až na některé výjimky velmi dobře, což dokumentují zprávy jednotlivých technických referentů. Část místních samospráv je vstřícná ke spolupráci při údržbě a obnově památek, ležících na jejich katastrálních územích. Pro některé samosprávy není problém přispět dle finančních možností svého rozpočtu na opravy pomníků, jsou-li žádosti pečlivě připraveny a odpovídajícím způsobem prezentovány. Města a obce také oceňují spolupráci na úrovni technických referentů Komitétu 1866 při přípravě žádostí o dotace z různých grantových programů. Komitét zde poskytuje podklady k žádostem o grant, zajišťuje odborné posouzení stavu předmětných památek a v mnoha případech garantuje vlastní realizaci. Je třeba vyzdvihnout spolupráci především s Královéhradeckým krajem a obcemi Máslojedy, Benátky, Hoříněves, Dolní Přím, Třesovice, Všestary, Střezetice, Svijany, Březina, Krásná Lípa, Provodov-Šonov, Tovačov, ad.

GRANTOVÁ A DOTAČNÍ POLITIKA KOMITÉTU 1866

Komitétu 1866 se pro rok 2020 podařilo získat dotační prostředky pouze ze zdrojů Královéhradeckého kraje, jednalo se však o projekty zásadního významu.

Do období let 2019 a 2020 spadala realizace projektu „Obnova původního vzhledu pomníku pruského 7. vestfálského pěšího pluku č. 56 v Probluzi (obec Dolní Přím)“, na nějž Komitét 1866 získal z prostředků Královéhradeckého kraje 42.000 Kč, dalších 20.000 Kč pak poskytla Garda města Hradce Králové, z.s. Projekt spočíval v rekonstrukci původního vzhledu zmíněné památky na probluzském hřbitově. Konkrétně se jednalo o doplnění pomníku o repliku plastiky pruské orlice, která od doby vzniku pomníku v roce 1867 zdobila jeho vrchol, ovšem v roce 1999 byla odcizena. Replika plastiky pruské orlice byla zhotovena z umělého bronzu, což by mělo eliminovat možnost jejího dalšího odcizení. Plastika byla na vrchol pomníku osazena v březnu 2020, čímž byl úspěšně obnoven jeho původní vzhled. Slavnostní odhalení pomníku pak proběhlo za účasti zástupců Královéhradeckého kraje, obcí, Komitétu 1866 a historických vojenských jednotek 3. července 2020.

Zásadní význam měla dotace Královéhradeckého kraje na projekt „Podpora aktivit Komitétu pro udržování památek z války roku 1866 v roce 2020.“ Tento projekt byl naceněn částkou 375.000 Kč, přičemž dotace činila 80 %, tedy 300.000 Kč. V rámci uvedeného projektu byly realizovány činnosti v pěti okruzích:

1) péče o válečné pomníky a hroby

V této oblasti se podařilo opravit dva pomníky na válečných hrobech, konkrétně se jednalo o:

- pomník ev. č. NA-103 (v centrální evidenci válečných hrobů CEVH CZE5211-4485) rakouského majora Johanna Jesovitse u Šonova u Nového Města nad Metují;
- pomník ev. č. HK-306 (v centrální evidenci válečných hrobů CEVH CZE5205-3679) na hromadném hrobě 17 rakouských a pruských vojáků v Benátkách

na královéhradeckém bojišti (na opravě se podílel také vlastník tohoto pomníku Petr Holeček a částkou mimo dotaci rovněž Komitét 1866).

2) pořádání vzpomínkových, kulturních a společenských akcí

V rámci oblasti této podpory byly podpořeny pouze dvě níže uvedené akce (další původně plánované nebylo možné s ohledem na platná protiepidemická opatření uskutečnit):

- XIV. ročník vzpomínkové akce na padlé v boji o les Svíb v bitvě u Hradce Králové 1866 „Rozsvícený Svíb“ (konáno společně s XXIX. C.k. Manévry) 5. září 2020;
- 1. ročník týdenního dětského tábora s tematikou prusko-rakouské války roku 1866 „Historické soustředění 1866“, který se konal v obci Prachov (okr. Jičín), 16. – 22. 8. 2020.

3) publikační činnost

V rámci této oblasti bylo podpořeno vydání obou letošních čísel časopisu *Bellum 1866*, který od roku 1990 vydává Komitét 1866.

4) podpora rozvoje cestovního ruchu

V rámci této oblasti se Komitét 1866 zaměřil především na síť naučných stezek, které propojují jednotlivá historická bojiště z prusko-rakouské války na území Královéhradeckého kraje, resp. opravu špatného stavu některých zastávek těchto unikátních naučných stezek. Konkrétně se jednalo o tyto činnosti:

- montáž 25 ks nových stojanů (jedná se o zcela nový typ stojanů s plechovou stříškou, vyrobený ze dřeva ošetřeného tlakovou impregnací, který by měl být trvanlivější), které nahradily již značně hnilobou poškozené stojany na naučných stezkách Náchod – Vysokov – Václavice 1866, Česká Skalice – Sviništiny – Josefov 1866, Josefov – Smiřice – Chlum 1866, Bitva u Hradce Králové 3. 7. 1866 – jižní křídlo a Bitva u Dvora Králové nad Labem 29. června 1866;
- montáž 3 ks stojanů menších informačních tabulí (tzv. pavéz, opět se jedná o stojany vyrobené ze dřeva ošetřeného tlakovou impregnací), které nahradily již značně hnilobou poškozené stojany na naučné stezce Náchod – Vysokov – Václavice 1866;
- opravy poškozených stojanů na naučných stezkách Náchod – Vysokov – Václavice 1866 a Česká Skalice – Sviništiny – Josefov 1866;
- výměna 2 ks poškozených informačních tabulí na naučných stezkách Po stopách války roku 1866 na Hořicka a Bitva u Dvora Králové nad Labem 29. června 1866.

5) spolková činnost

V rámci této oblasti byly podpořeny běžné aktivity, nezbytné pro řádné fungování činnosti spolku, zejména pokud jde o administrativu či jízdní náklady.

ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ ZA ROK 2020

Hospodaření Komitétu 1866 v roce 2020 stručně a přehledně shrnují níže předložené tabulky. Na první pohled je zřejmé, že bilance je sice záporná, ovšem zdaleka ne tak, jak předpokládal rozpočet. Vylepšení bilance o necelých 300.000 Kč bylo způsobeno především získáním dotace na činnost našeho spolku z prostředků Královéhradeckého kraje, která pokryla z 80 % mj. vydání časopisu *Bellum 1866* či výdaje spojené s jízdným, byť její většina byla investována do údržby a oprav naučných stezek. Dotace rovněž pomohla zmenšit naše podíly na opravách některých památek. Obdobně pozitivně se pak projevilo i získání velmi štědrých sponzorských darů, takřka sanujících spolkový podíl na celkové rekonstrukci souboru čtyř pomníků u Dlouhých Dvorů. Je přirozené, že největší výdaje Komitétu 1866 byly v loňském roce spojeny s opravami památek. Ovšem takřka čtvrt milionu korun bylo rovněž vydáno na údržbu a opravy sítě naučných stezek, které náš spolek před lety vybudoval a na jejichž údržbu nesmí zapomínat. Nejen stav památek, ale i jednotlivých tabulí naučných stezek je naší veřejnou vizitkou. Koronavirová pandemie pak zásadním způsobem omezila pořádání vzpomínkových akcí, což se v hospodaření projevilo menšími náklady v této kolonce, zároveň tím však zásadním způsobem poklesl zisk z prodeje publikací, který nenahradil ani rekordní výnos e-shopu (takřka 16.000 Kč).

Základní přehled o hospodaření

Účet	Počáteční stav (k 1. 1. 2020)	Konečný stav (k 31. 12. 2020)	Celkový výnos
Pokladna	26 799,00 Kč	28 172,00 Kč	
Běžný účet 175240807	1 166 047,12 Kč	1 053 711,40 Kč	
Účet Pomník Střezetice 176789244	65 584,82 Kč	65 595,64 Kč	
Celková suma v Kč	1 258 430,94 Kč	1 147 479,04 Kč	-110 951,90 Kč

Hospodaření dle účetních středisek

Středisko	Příjmy	Výdaje	Bilance
Památky	172 100,00 Kč	335 936,02 Kč	-163 836,02 Kč
Publikace	122 932,78 Kč	105 874,00 Kč	17 058,78 Kč
Kulturní akce	1 445,17 Kč	3 103,46 Kč	-1 658,29 Kč
Spolek	247 469,60 Kč	126 163,00 Kč	121 306,60 Kč
Výstavy, NS	165 946,03 Kč	249 769,00 Kč	-83 822,97 Kč
Celkem	709 893,58 Kč	820 845,48 Kč	-110 951,90 Kč

VÝVOJ ČLENSKÉ ZÁKLADNY V ROCE 2020

K 31. prosinci 2020 měl Komitét 1866 celkem 112 řádných, 5 zasloužilých a 29 čestných členů. V roce 2020 byli přijati 3 noví členové (Jan Auerbach, Štěpán Novák a Vojtěch Szajkó). K 31. 12. 2020 vystoupili ze spolku 2 jeho členové (George a Sarah Huxfordovi), dne 3. března 2020 také zemřel jeden ze zakládajících členů spolku Jaroslav Česák a 12. září 2020 čestný člen Aleš Kubeš. Vývoj členské základy v letech 2010-2020 je zpracován v následující tabulce.

Stav k datu	Řádný člen			Zasloužilý člen			Čestný člen		
	celkem	z toho žen	z toho PO*	celkem	z toho žen	z toho PO	celkem	z toho žen	z toho PO
31. 12. 2010	115	11	2	6	0	0	31	0	21
31. 12. 2011	108	11	1	5	0	0	31	0	21
31. 12. 2012	104	10	1	4	0	0	31	0	21
31. 12. 2013	99	10	1	4	0	0	31	0	21
31. 12. 2014	99	9	1	4	0	0	31	0	21
31. 12. 2015	99	9	1	4	0	0	31	0	21
31. 12. 2016	105	11	1	3	0	0	31	0	21
31. 12. 2017	114	14	1	5	0	0	31	0	21
31. 12. 2018	113	14	1	5	0	0	30	0	21
31. 12. 2019	112	13	2	5	0	0	30	0	21
31. 12. 2020	112	12	2	5	0	0	29	0	21

* právnická osoba